

GABRIEL ROURA I GÜIBAS (1932-2008). *IN MEMORIAM*

per MARC SUREDA I JUBANY

El 26 de febrer de 2008 va morir a Girona Mn. Gabriel Roura i Güibas, prevere, canonge arxiver del Capítol de la Catedral de Girona i degà que en fou durant molts anys, historiador i professor de paleografia a la Universitat de Girona. Havia ingressat a la Societat Catalana d'Estudis Litúrgics el 1981.

NOTÍCIA BIOGRÀFICA

Gabriel Roura havia nascut a Figueres el 14 d'agost de 1932 i va entrar al seminari de Girona el 1943; els seus companys d'estudis el recorden com un estudiant aplicat amb un extraordinari sentit de l'humor. Fou ordenat de prevere el 10 de juliol de 1955. Desenvoujà tasques pastorals com a coadjutor o ecònom a les parròquies de Llagostera (1955-1958), de la Catedral-el Carme de Girona (1958-1960), de Beuda, Lligordà i Sous (1960-1965) i de Riudellots de la Creu i La Mota (1972-1982). També fou vicari i després rector de la parròquia de Sarrià de Ter (1965-1977) i rector de la de Colera (1982-1990). El 1981 el bisbe Jaume Camprodon el nomenà canonge de la catedral de Girona.

Fou també capellà de les "Bernardes" (cistercenques) de Salt (1978-1979) i de les Carmelites Vedrunes de Girona (1980-2008), consiliari de la Reial Confraria de Sant Jordi (des de 1992) i de la Confraria de Jesús Crucificat de Girona (els Manaies de Girona, des de 1996). El 2004 ingressà a l'orde de Cavalleria del Sant Sepulcre de Jerusalem i hi exercí com a Prior de la Secció de Girona, i poc abans de morir, de Comanador dins de la Lloctinència de l'orde corresponent a l'antiga Corona d'Aragó.

Com va ser freqüent en aquella generació del presbiterat català, un temps després d'haver acabat els estudis eclesiàstics ordinaris i fins d'haver consolidat tasques pastorals, Gabriel Roura emprengué estudis civils que foren l'inici d'una assenyalada carrera científica i docent. El 1972 iniciava els estudis d'Història al Col·legi Universitari de Girona, de creació recent, que completà seguidament a la institució mare, la

Universitat Autònoma de Barcelona. Tingué com a professors, entre d'altres, Santiago Sobrequés, Frederic Udina i Manuel Mundó, i completà els seus estudis amb estades a París, a la Bibliothèque Nationale i a l'École des Chartes. Elaborà la seva tesina sobre l'Evangelitari del segle XI de la Catedral de Girona (ACG, ms. 2) i la defensà el 1981. Ja havia iniciat, com veurem, les seves tasques com a arxiver. Paral·lelament desenvolupava la seva carrera docent: impartí l'assignatura de Paleografia, al Col·legi Universitari de Girona (i després a la Universitat de Girona) des del curs 1977-1978 fins a la seva jubilació, i a la Universitat Autònoma de Barcelona entre 1982 i 1988; també participà com a professor d'Arxivística Eclesiàstica i Paleografia al II "Master d'Arxivística" que s'impartí durant un temps a la Universitat de Girona.

La seva vinculació amb el Capítol de la Catedral de Girona va ser clau en la seva trajectòria tant de recerca com de gestió. Ja hem dit que hi ingressà el 1981; ho féu en qualitat de canonge arxiver. El 23 d'abril de 1990 era escollit degà-president del Capítol i havia de ser reelegit en el càrrec fins el 2006, quan ell mateix no hi optà preveient el pròxim compliment de l'edat de jubilació canònica. Li tocà assumir el càrrec en uns anys complicats, que sobretot a l'inici permetrien parlar d'una certa crisi de la institució canonical; els encerts de la seva gestió beneficiaren tant la catedral com el col·lectiu.

Durant els anys de la seva presidència es dugueren a terme a la Catedral accions de notable repercussió cultural. El dossier de les restauracions és important: el retaule de plata daurada, esmalts i pedreria de l'altar major, el baldaquí d'argent, el vitrall dit de Carlemany (damunt la porta dels apòstols) i alguns dels retaules barrocs més importants de la catedral (els de l'Anunciació, la Immaculada Concepció, Sant Narcís i Sant Rafael, tots ells de Pau Costa). D'entre totes les restauracions, però, foren especialment notòries les de la façana i del campanar de la seu catedral, gràcies al funcionament d'una comissió de cofinançament en la qual participaren la Generalitat, la Diputació i l'Ajuntament de Girona.

Però a més del manteniment i restauració del patrimoni històrico-artístic de la seu, de la mà de Gabriel Roura tingueren lloc altres iniciatives importants vinculades a la recerca. Poc després d'accedir al càrrec de canonge arxiver promogué l'obertura i exploració de les tombes de Ramon Berenguer II i Ermessenda de Carcassona, coincidint amb el novè centenari de la mort del primer el 1982. El 1996 autoritzava, ja com a degà-president, l'exploració geofísica mitjançant radar del subsòl de la catedral, fet que donà lloc a dues campanyes d'excavació a la nau (1998-1999), i més tard permeté també l'excavació de les estances canòniques situades a ponent del claustre (2001 i 1004-1005). Els estudis derivats, entre ells una tesi doctoral, han aportat nous coneixements sobre els precedents de la catedral actual i sobre el seu origen; també derivaren en dues exposicions dutes a terme l'any 2003 (a la seu de la Fundació La Caixa a Girona i al Museu d'Història de la Ciutat de Girona, respectiva-

ment), que aprofundien en la història de la seu i en la seva relació amb la ciutat i que significaren un notable acostament de la catedral a la societat civil. D'altra banda, també va ser sota el seu regiment que a partir de gener de 2005 la catedral de Girona emprengué una nova etapa en l'organització dels seus recursos culturals i turístics.

A partir de 2006, deixada la presidència del Capítol, Gabriel Roura continuà la tasca a l'arxiu que mai no havia deixat i els seus projectes personals de recerca, així com l'atenció als investigadors i a les persones de tota mena que li ho demanaven. No refusava gairebé mai, llavors com durant els anys anteriors, les nombroses invitacions a realitzar conferències i activitats de divulgació de la seva activitat de recerca o dels rics fons que custodiava. L'obertura del seu caràcter, la seva bondat i el seu bon humor eren ja trets característics del paisatge humà de la catedral i de la ciutat.

Sense cap afecció greu que ho fes preveure, Gabriel Roura morí la matinada del 26 de febrer de 2008. Els funerals a la catedral, presidits pel bisbe Carles Soler i concelebrats pels seus companys canonges i molts altres preveres, foren concorreguts per nombroses representacions de la societat civil, la cultura i la ciència, així com per una multitud de persones de tota procedència que volgueren reconèixer en aquell moment la seva qualitat humana.

CONTRIBUCIONS A LA HISTÒRIA DE LA LITÚRGIA

Gabriel Roura desenvolupà la seva tasca investigadora fonamentalment des de l'Arxiu Capitular de Girona. Tot i que el 1975 va començar a treballar a l'Arxiu Diocesà, dos anys més tard sol·licità i obtingué del bisbe la incorporació com a arxiver auxiliar a l'Arxiu Capitular, dirigit llavors per Jaume Marquès i Casanovas, un altre il·lustre investigador. Quan l'any 1981 Marquès renuncià per raó d'edat al càrrec de canonge arxiver, Roura obtingué aquest nomenament, el mateix any que entrava a formar part de la SCEL. A l'Arxiu Capitular va ordenar el fons de pergamins antics (ss. IX-XII) i promogué la transcripció i edició de diversos manuscrits i cartularis.

La producció historiogràfica de Gabriel Roura es troba força repartida: a banda d'algunes monografies, com a autor Roura es prodigà entre revistes de caire més tècnic i d'altres més divulgatives, i fins a la premsa. Diverses d'entre elles estigueren dedicades a temes d'interès per a la història de la Litúrgia, algunes de les quals mirarem de glossar ara. Aquestes podrien ser dividides en tres grups: les que es dedicaren a estudiar manuscrits concrets, les que se centraren en fragments o parts de manuscrits i finalment les que versaren sobre especificitats de la litúrgia gironina.

L'estudi de manuscrits fou l'especialitat numèricament més explorada per Gabriel Roura, i a través d'ella tocà els exemplars més importants de l'àmbit gironí. Com s'ha comentat, la seva tesi de llicenciatura (1981)

versà sobre l'evangeliari carolingi de la catedral de Girona (ACG, ms. 2), del qual en fixà la datació al segle XI i la dependència de models francs on s'havien introduït lliçons vinculades al món irlandès; el mateix any publicà una síntesi d'aquest treball als Annals de l'Institut d'Estudis Gironins, en el segon volum de la miscel·lània en homenatge a Lluís Batlle i Prats. Roura també participà en l'estudi introductor que acompanya l'edició facsímil del Beatus de Liébana (ACG, ms. 1) publicada per Moleiro l'any 2003. Però fou sobretot la Miscel·lània Litúrgica Catalana la publicació que va acollir el major nombre de treballs de Roura sobre la matèria. Hi publicà l'estudi i edició del Missal de Sant Iscle (ACG, ms. 127), un bell exemplar datat el 1332 (MLC VII, 1996); el magnífic volum del Martorologi d'Usuard exhibit avui al Museu d'Art de Girona (MD 273), del qual en fixà la procedència bohèmia i en transcriví els sants hispans (MLC VIII, 1997); i hi edità també el processoner de la catedral de Girona de 1619 (ACG s/n) (MLC XII, 2004). Deixà inacabada, per bé que molt avançada, l'edició de la Consueta Antiquíssima de la seu de Girona, confegida vers 1360 (ACG, ms. 9), un dels monuments de la història de la Litúrgia a Catalunya; esperem que en un futur no gaire llunyà el seu treball pugui ser completat i vegi la llum.

Quant als textos menors, fragments o parts de manuscrits, Roura ens deixà algunes contribucions de gran interès. Formaria part d'aquest grup teòric una de les seves publicacions més antigues, l'edició d'una versió de l'Epístola Farcida de Sant Esteve, publicada a Girona el 1978. Onze anys més tard publicava a Arxiu de Textos Catalans Antics la versió del cant de la Sibil·la continguda en el missal de Sant Iscle abans citat. També edità una sèrie de textos relatius al culte de Sant Feliu de Girona (*passio*, himne de Vespres i sermó), emprant en part versions conservades al British Museum de Londres; defensà l'atribució de l'autoria al bisbe Nonnit de Girona (621-633) (Annals de l'IEG XXXIV, 1994). En la mateixa línia, publicà igualment les interessantíssimes notes marginals del volum del Martirologi d'Adó conservat a la seu (ACG, ms. 3), unes notícies de primera importància per a la història de la seu datades entre els segles X i XII (MLC VI, 1995).

Finalment, i com és normal, Gabriel Roura es preocupà també de publicar i donar a conèixer determinades especificitats de la litúrgia històrica gironina. Val la pena esmentar aquí el seu estudi sobre la festa de l'Assumpció tal com es recull a la consueta catedralícia de 1655 (ACG, ms. Consueta 2). Es tracta d'un treball molt complet on l'edició del fragment corresponent s'acompanya i es compara amb les indicacions per a la mateixa celebració que es troben a la consueta anterior de 1571, a la consueta de 1360, al breuari de Vidal de Blanes de 1339, en un processoner i encara en un missal del segle XIV (MLC IX, 1999). Però segurament el seu estudi més original en aquest sentit és el que tracta de la celebració potser més original del calendari gironí, la commemoració de Sant Carlemany. Roura hi edita l'ofici de nou lliçons i, contemplant

els estudis anteriors, en fixa els trets fonamentals en sentit general i dins les coordenades gironines, deutores de l'acció del bisbe Arnau de Montrodon al segle XIV (MLC 4, 1990). Una contribució que donava ressò, a través de la Miscel·lània Litúrgica Catalana aquesta celebració sense paral·lels en el marc hispànic.

* * *

Gabriel Roura donà compliment, amb la seva gestió i també amb la seva producció científica, a la pròpia responsabilitat com a arxiver, com a historiador i com a estudiós de la història de la Litúrgia de cares a l'Església i al país. Aquestes línies volen unir-se als reconeixements que se li preparen en testimoni de gratitud i de record afectuós.